

Quick scan flora en fauna

Ooglijdersgasthuis te Utrecht

Opdrachtgever: Buro SRO, Utrecht

Naam product: Quick scan flora en fauna
Locatie: Ooglijdersgasthuis te Utrecht
Opdrachtgever: Buro SRO, Utrecht

Opdrachtnemer: Laneco
Ons kenmerk: 04.15.01
Tekst en samenstelling: ing. T. Brouwer
Projectleiding: ir. D van Pijkeren
Contact: DvPijkeren@Laneco.nl

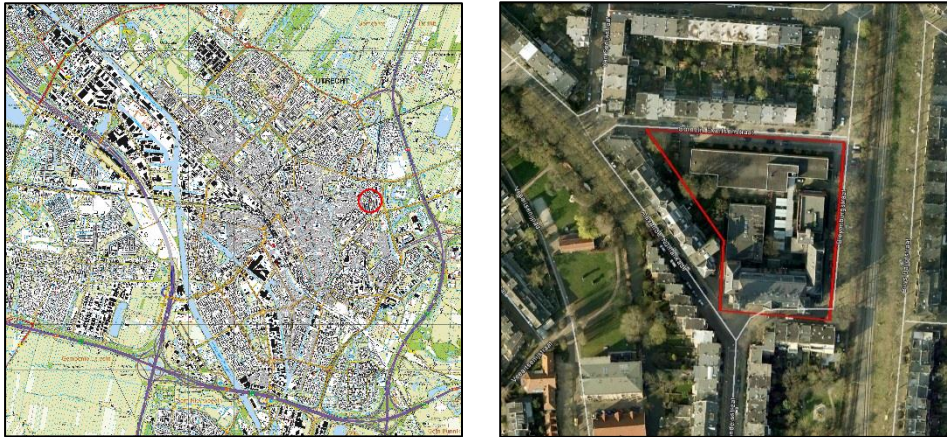
INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	1
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	GEBIEDSBESCHERMING	4
2.2	FLORA- EN FAUNAWET	4
3	TOETSING	7
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK	7
3.2	GEBIEDSBESCHERMING	7
3.3	SOORTENBESCHERMING	8
4	CONCLUSIE	14
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	14
4.2	SOORTENBESCHERMING	14
4.3	CONSEQUENTIES	15
4.4	WET NATUURBESCHERMING	16
4.5	AANBEVELINGEN	16
	BIJLAGE 1: LITERATUURLIJST	17
	BIJLAGE 2: PLATTEGROND OOGLIJDESGASTHUIS	18

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In opdracht van Driestar bv wordt er door Buro SRO een planologisch kader opgesteld voor de renovatie en de herontwikkeling van het Ooglijdersgasthuis te Utrecht. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd, is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving.

Globale ligging en begrenzing plangebied (kaart: Basisregistratie Topografie, PDOK; luchtfoto: Google Earth).

Voorliggend onderzoek is een quick scan waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning, uitspraken worden gedaan over de geschiktheid voor beschermde plant- en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Het plangebied ligt aan de oostkant van Utrecht in de Zeeheldenbuurt en wordt grofweg begrensd door de Cornelis Evertsenstraat aan de noordkant, de Bleyenburgstraat aan de oostkant, de F.C. Dondersstraat aan de zuidkant en de Alexander Numankade aan de westkant.

Het plangebied ligt in een woonwijk die, net als het oude gedeelte van het Ooglijdersgasthuis, omstreeks 1900 is gebouwd in neorenaissance stijl. Bij deze stijl zijn de huizen voorzien van witte banden en soms uitbundige ornamenten. Aan de oostkant van het plangebied ligt de spoorlijn Utrecht – Hilversum. In en rondom de woonwijk zijn veel oude door- en opgaande groene structuren aanwezig; onder andere langs de spoorlijn en de Alexander Numankade.

Het plangebied bestaat uit het oorspronkelijke 19de eeuwse Ooglijdersgasthuis en de later gerealiseerde bijgebouwen aan de noordkant (zie bijlage 2 voor de plattegrond). Het Ooglijdersgasthuis is een monument in de Utrechtse Zeeheldenbuurt. Het hoofdgebouw en is uitgerust met diverse torentjes en twee zijvleugels. Ook heeft het pand een schuin dak met verschillende typen bedekking, als leistenen, koper en dakpannen; de bijgebouwen zijn voorzien van een plat dak. Aan de noordkant van het plangebied, langs de Cornelis Evertsenstraat, ligt tegen het gebouw een beplantingsvak met laagblijvende gecultiveerde heesters en een bomenrij. In de binnentuin staan wat oudere bomen, beplantingsvakken met gecultiveerde soorten en een beukenhaag tussen de verharding. Langs de Bleyenburgstraat, aan de oostkant van het gebied, staat tussen de parkeervakken een rij oudere platanen met een dikte van circa 30-40 cm. De voorkant van het hoofdgebouw is grotendeels verhard, met uitzondering van enkele solitaire bomen en een aantal bloembakken. Binnen het plangebied zijn geen watergangen aanwezig. De dichtstbijzijnde watergangen bestaan uit de gracht langs de Alexander Numankade ten westen van het plangebied en de gracht tussen de Admiraal van Gentstraat en de Huiszingalaan ten noorden van het plangebied. Het Ooglijdersgasthuis en haar bijgebouwen zijn momenteel in gebruik als onderwijslocatie.

Indrukken van het plangebied (foto's Laneco).

De huidige eigenaar van het pand is voornemens om de gebouwen binnen het plangebied te renoveren en het terrein deels te herontwikkelen. De ingrepen aan het historische hoofdgebouw vinden voornamelijk intern plaats; de buitenkant blijft in principe in oorspronkelijke staat. Ook worden de zolders van het hoofdgebouw betrokken bij de nieuwe inrichting. Het gebouw aan de noordkant van het plangebied (nr. 4 in bijlage 2) wordt waarschijnlijk gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Het laboratorium (nr. 3 in bijlage 2) blijft aanwezig, maar wordt grootschalig gerenoveerd. Voor het historische gebouw wordt een nieuwe toekomst gezocht; de huidige gebruiker, Hogeschool Utrecht, zal dit pand op termijn gaan verlaten. Een nieuwe passende maatschappelijke functie is één van de voorkeursvarianten. De bomenrijen aan de noord- en oostkant van het Ooglijdersgasthuis vallen buiten het plangebied en worden gehandhaafd.

2 WETTELIJK KADER

2.1 GEBIEDSBESCHERMING

2.1.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden aangemerkt als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura 2000. De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 die per 1 oktober 2005 van kracht is geworden. Hierin zijn de reeds bestaande natuurmonumenten al eerder opgenomen. Het is verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

2.1.2 *Ecologische hoofdstructuur*

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur. Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 FLORA- EN FAUNAWET

2.2.1 *Wettelijk kader*

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- Artikel 8: het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: het is verboden beschermde diersoorten opzettelijk te veront-rusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;

- Artikel 12: Het is verboden eieren van beschermde diersoorten te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

2.2.2 **Procedurele gevolgen**

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Denk daarbij aan soorten zoals konijn, veldmuis, egel, ree, bruine kikker en kleine watersalamander. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast.
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is. Organisaties die geen gedragscode hebben moeten, voor ingrepen die leiden tot verstoring of aantasting van deze soorten, een ontheffing aan te vragen.
- beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (onder andere das en boom-marter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Dan is meestal een ontheffing van het ministerie van EZ nodig, met uitgebreide toetsing.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Uit uitspraken van de Raad van State blijkt dat volgens Europese richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn) het verlenen van een ontheffing voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen mogelijk is onder een

beperkt aantal voorwaarden. Ontheffingen van de Flora- en faunawet worden alleen verleend als de volgende voorwaarden van toepassing zijn:

Alle soorten:

- Er zijn geen alternatieven;
- Het duurzaam voortbestaan van de populatie is niet in het geding.

Voor soorten van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid of de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor vogels gelden voorwaarden uit de Vogelrichtlijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid in het geding is;
- Veiligheid van het luchtverkeer in het geding is;
- Ter bescherming van flora en fauna.

Uit een uitspraak van Raad van State (juli 2012) blijkt dat in alle gevallen dat het overtreden van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet niet kan worden voorkomen door mitigatie, bij het ministerie een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet is een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Via Natuurloket (www.natuurloket.nl) kan een indicatie worden verkregen van de beschikbaarheid van soortengegevens. De gegevens geven echter alleen een indicatie. Daarom is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar het onderzoek vooral te baseren op de biotoopinschatting door een eco-loog.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens zoals uit de Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), de Atlas van Nederlandse vleermuizen (Lim-pens *et al.*, 1997) en andere beschikbare bronnen voor verspreidingsgege-vens. De meeste gegevens zijn globale verspreidingsgegevens. Bijlage 1 ver-meldt de geraadpleegde bronnen.

De torens zijn ook aan de binnenzijde ge-inspecteerd op de aanwezigheid van (spo-ren van) beschermde soorten, zoals vlee-ruizen

Op 19 februari 2015 hebben eco-logen D. van Pijkeren en T. Brouwer van Laneco het gebied en de directe omgeving verkend. Tevens zijn tijdens dit veldbe-zoek de toegankelijke zolders en torens van het gebouw geïnspec-teerd op de aanwezigheid van (sporen van) beschermde soor-ten, zoals vleermuizen, steen-marter en broedvogels. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soorten-groepen te beoordelen. Het veld-

bezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

3.2 GEBIEDSBESCHERMING

3.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Het plangebied te Utrecht ligt midden in de bebouwde kom op ruim 5 kilome-ter afstand van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen.

Het gecultiveerde plangebied heeft geen enkele relatie met dit Natura 2000-gebied. Effecten op flora en fauna als gevolg van de werkzaamheden aan het Ooglijdersgasthuis zullen alleen lokaal van aard zijn en geen effect hebben op het Natura 2000-gebied.

3.2.2 **Ecologische hoofdstructuur/Nationaal Natuurnetwerk**

Het plangebied ligt niet in of direct nabij de Ecologische Hoofdstructuur/het Nationaal Natuurnetwerk. Het dichtstbijzijnde EHS/NNN-gebied, de Voordorpse Polder, ligt op circa 1100 meter ten oosten van het plangebied, aan de oostkant van de rijksweg A27. Daarom kunnen negatieve effecten op de EHS, vanwege de lokale aard van de ingreep, worden uitgesloten.

3.3 **SOORTENBESCHERMING**

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkeling kan (indirecte) aantasting of verstoring van verblijfplaatsen en leefgebied tot gevolg hebben.

3.3.1 **Vaatplanten**

Het plangebied ligt middenin een woonwijk. De locatie en de directe omgeving zijn grotendeels bebouwd en verhard. Aan de noordkant van het plangebied langs de Cornelis Evertsenstraat ligt tegen het gebouw een beplantingsvak met laagblijvende gecultiveerde heesters en een bomenrij. In de binnentuin staan wat oudere bomen, beplantingsvakken met gecultiveerde soorten en een beukenhaag. Er is sprake van een sterk door mensen beïnvloed milieu, waar geschikte groeiplaatsen, zoals natuurvriendelijke oevers en schrale bermen, voor strikt beschermde plantensoorten ontbreken. Uit de omgeving van het plangebied is het voorkomen bekend van daslook (*Allium ursinum*), gele helmblom (*Pseudofumaria lutea*), klein glaskruid (*Parietaria judaica*), ruig klokje (*Campanula trachelium*), tongvaren (*Asplenium scolopendrium*) en wilde marjolein (*Origanum vulgare*) (Korsuize, 2013; www.floron.nl; www.tel-mee.nl).

Daslook is een soort van vochtige, vrij voedselrijke, kalkhoudende grond in loofbossen. De soort komt in Nederland als wilde variant voor in oude bossen in Limburg en mogelijk in de duinstreek tussen Bergen en Den Haag. Verder komt de soort in grote delen van Nederland als stinzeplant voor in stinzebossen op landgoederen, in parken en op begraafplaatsen. Omdat daslook een echte bossoort is, wordt deze soort niet verwacht binnen het plangebied.

Gele helmblom, ruig klokje en wilde marjolein worden veel als tuinplant gehouden en betreffen waarschijnlijk verwilderde exemplaren. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaats betreft.

De muren van het hoofdgebouw en de bijgebouwen zijn goed onderhouden en bevatten geen muurplanten, zoals klein glaskruid en tongvaren. Aangezien er geen muurplanten zijn aangetroffen en gezien de staat van onderhoud van de muren, worden strikt beschermde muurplanten niet verwacht binnen het plangebied.

Een andere soort die voorkomt in de omgeving van het plangebied is brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*). Voor deze soort, die onder het eerste, lichte, beschermingsregime van de Flora- en faunawet valt, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van groeiplaatsen.

Op basis van de verspreidingsgegevens en de aanwezige biotopen worden in of in de directe omgeving van het plangebied middenin een woonwijk geen strikt beschermde vaatplanten verwacht.

3.3.2 **Grondgebonden zoogdieren**

In het plangebied kunnen verschillende algemeen voorkomende beschermde zoogdiersoorten voorkomen, zoals egel (*Erinaceus europaeus*), mol (*Talpa europaea*), kleine marterachtigen en verschillende algemeen voorkomende soorten muizen en spitsmuizen (Broekhuizen *et al.*, 1992; Wansink, 2012). Verblijfplaatsen van deze soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet mogen bij ruimtelijke ingrepen op basis van een algemene vrijstelling worden aangetaast.

Naast de algemeen voorkomende beschermde soorten zijn uit de omgeving van het plangebied ook verspreidingsgegevens bekend (Broekhuizen *et al.*, 1992; www.telmee.nl) van de strikt beschermde soorten boommarter (*Martes martes*) en eekhoorn (*Sciurus vulgaris*). Op grotere afstand van het plangebied is het voorkomen bekend van noordse woelmuis (*Microtus oeconomus arenicola*) en waterspitsmuis (*Neomys fodiens*).

Aangezien er geen bomen met eekhoornnesten of (grote) holtes zijn aangetroffen in het plangebied en er op de zolders en in de gebouwen geen sporen van steenmarter (*Martes fiona*) zijn aangetroffen, kan de aanwezigheid van boommarter, steenmarter en eekhoorn in het plangebied en de directe omgeving worden uitgesloten.

Ten noorden van Utrecht zijn in het Noorderpark en de Maarsseveense en Loosdrechtse Plassen waarneming bekend van noordse woelmuis en waterspitsmuis. Beide soorten leven in natte omstandigheden en zijn gevoelig voor concurrentie met andere (woel)muizensoorten. De noordse woelmuis wordt voornamelijk aangetroffen in natte terreinen, zoals rietland, drassige hooilanden, moeras en vochtige duinvalleien. De waterspitsmuis leeft in structuurrijke oevers langs schoon, niet te voedselrijk water met een goed ontwikkelde watervegetatie. Vanwege het ontbreken van dergelijk habitats, kan het voorkomen van deze soorten in het plangebied worden uitgesloten.

3.3.3 **Vleermuizen**

Vleermuizen zijn globaal in te delen in gebouwbewonende soorten en boombewonende soorten. Er zijn echter ook soorten die van beide elementen gebruik maken. Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen en dergelijke) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die

's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders. Alle vleermuizen zijn strikt (tabel 3) beschermd door de Flora- en faunawet.

Volgens verspreidingsgegevens (Broekhuizen *et al.*, 1992; Limpens *et al.*, 1997; Wansink, 2011; Jansen & Hollander, 2014) komen in de omgeving van het plangebied verschillende soorten vleermuizen voor, zoals baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), franjestaart (*Myotis nattereri*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

Van deze soorten zijn de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de watervleermuis overwegend boombewonende soorten. De baardvleermuis, franjestaart en de gewone grootoorvleermuis verblijven zowel in gebouwen als bomen. De overige soorten zijn overwegend gebouwbewonend.

Foerageergebied en vliegroute

Het plangebied (met name de binnentuin) en de directe omgeving vormen voor de meeste van de genoemde soorten vleermuizen geschikt foerageergebied. Voor baardvleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis vormt het plangebied waarschijnlijk geen optimaal foerageergebied, aangezien deze soorten een voorkeur hebben voor een bosrijk en kleinschalig landschap. Ook voor watervleermuis vormt het plangebied geen optimaal foerageergebied, aangezien er geen watergangen aanwezig zijn in of direct aangrenzend aan het plangebied. In de omgeving blijft voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar, waardoor effecten op (essentieel) foerageergebied zijn uit te sluiten.

De bomenrijen aan de oost- en noordkant van het plangebied vormen geschikte lijnvormige structuren die als vliegroute kan fungeren. Dergelijke vliegroutes vormen verbindingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied. Aantasting van vliegroutes kan leiden tot indirecte aantasting van verblijfplaatsen. Aangezien de bomenrijen buiten het plangebied vallen en in het kader van dit project niet worden verwijderd, blijft de geleidende structuur intact en zijn er geen negatieve effecten op vliegroutes te verwachten.

Enkele voor vleermuizen geschikte spleten en kieren in de gebouwen in het plangebied

Verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek zijn de bomen binnen het plangebied met een verrekijker onderzocht op holtes. De bomen zijn goed onderhouden en er zijn geen holtes aangetroffen die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende soorten binnen het plangebied kan dan ook worden uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek zijn de toegankelijke zolders en torens van het historische hoofdgebouw geïnspecteerd op de aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen. Hierbij is gezocht naar mest, prooiresten of (overwinterende) dieren. Bij de inspectie zijn geen vleermuizen aangetroffen; er is wel een enkele vleermuiskeutel gevonden, maar de aangetroffen sporen waren zeer beperkt aanwezig en oud. Gezien de hoeveelheid oud spinrag worden de zolders en de torens ook niet intensief gebruikt door vleermuizen. De zolders van het hoofdgebouw doen op basis van deze gerichte zolderinspectie geen dienst als kraamverblijfplaats voor zolderbewonende soorten. De zolders van de beide zijvleugels konden niet (geheel) worden onderzocht.

De aanwezigheid van vleermuizen in de verschillende panden kan echter niet worden uitgesloten. Buiten zolderbewonende soorten, zijn er voor spleetbewonende vleermuizen volop geschikte openingen aanwezig die toegang verschaffen tot ruimtes in gevels, spouwmuren, achter daklijsten en in de dakraag. Dergelijke ruimtes konden tijdens de quick scan niet worden geïnspecteerd; de aanwezigheid van verblijfplaatsen vleermuizen kunnen hier dan ook niet worden uitgesloten. Het renoveren en het slopen van gebouwen kan een negatief effecten hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen.

3.3.4 **Vogels**

Tijdens het veldbezoek zijn in en om het plangebied onder andere de vogelsoorten ekster (*Pica pica*), houtduif (*Columba palumbus*), huismus (*Passer domesticus*), kauw (*Corvus monedula*), koolmees (*Parus major*), merel (*Turdus merula*), pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*), vink (*Fringilla coelebs*) en zanglijster (*Turdus philomelos*) gehoord en gezien.

Ook zijn er op en onder de sierlijsten aan het hoofdgebouw resten van nestmateriaal en sporen van vogels waargenomen. Alle vogels, en dan specifiek hun verblijfplaatsen (nesten), zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet. Aantasting en verstoring van actief gebruikte nesten is niet toegestaan.

Nestmateriaal en sporen van vogels

Daarnaast is van een aantal vogelsoorten de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen en leefgebied) het gehele jaar door beschermd (LNV, 2009).

Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders (voorbeeld kerkuil (*Tyto alba*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: buizerd (*Buteo buteo*)).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

Ook is er een lijst vogels aangewezen waarvan alleen bij effecten op populatieniveau maatregelen nodig zijn; de zogenaamde categorie 5.

Van de jaarrond beschermde vogelsoorten kunnen verschillende soorten roofvogels, zoals buizerd en sperwer (*Accipiter nisus*), ook in bomen in de bebouwde kom of op binnenstedelijke locaties broeden. Broedplaatsen van deze soorten kunnen gezien de afwezigheid van horsten (nesten) in bomen worden uitgesloten. Ook zal het plangebied niet van essentieel belang zijn als foeraageer- of rustgebied voor deze soorten.

Het plangebied en de omgeving van het plangebied kunnen van belang zijn voor gierzwaluw en huismus; beide soorten komen voor in de bebouwde kom van Utrecht en nestelen in bebouwing. Voornamelijk het historische hoofgebouw is door de aanwezigheid van een schuin pannendak en grotere openingen in de daklaag en -rand potentieel geschikt voor gierzwaluw en huismus. Bij het renoveren van de panden zijn negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen van de gierzwaluw en huismus dan ook niet uit te sluiten.

3.3.5 **Amfibieën**

Het habitat van amfibieën is onder te verdelen in water- of voortplantingshabitat (vaak een poel, vijver of smalle watergang zonder grote vissen) en landhabitat (bosjes, struwelen e.d. en voor sommige soorten vergraafbaar zand). Ten noorden en ten westen van het plangebied liggen bredere watergangen; in het plangebied zelf zijn geen watergangen aanwezig. Effecten op voortplantingswateren zijn daarom uit te sluiten. Ook heeft het plangebied vanwege de beperkte aanwezige begroeiing en het ontbreken van vergraafbaar zand geen functie als landhabitat voor strikt beschermde amfibieën. Effecten op strikt beschermde amfibieën kunnen daarom worden uitgesloten.

3.3.6 **Reptielen**

Uit Utrecht en haar omgeving is het voorkomen bekend van ringslang (Provincie Utrecht, 2003; www.ravon.nl); deze soort komt met name voor in de natte gebieden ten noorden, oosten en zuiden van de stad. Op en in de omgeving van de plangebied kan het voorkomen van deze soort worden uitgesloten

vanwege het ontbreken van geschikt habitat. Effecten op reptielen kunnen worden uitgesloten.

3.3.7 **Vissen**

Omdat er geen watergangen in en direct nabij het plangebied aanwezig zijn, zijn effecten op beschermde vissoorten uit te sluiten.

3.3.8 **Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen**

Beschermde soorten uit de soortgroepen insecten, en overige soortgroepen als mollusken, kreeften en tweekleppigen, komen vooral voor in natuurlijke omgevingen en zijn gebonden aan zeer bijzondere biotopen en/of specifieke waardplanten. Dergelijke omstandigheden zijn in het plangebied niet aanwezig. Beschermde soorten uit deze soortgroepen worden in het plangebied binnen de bebouwde kom dan ook niet verwacht.

4 CONCLUSIE

Voor het Ooglijdersgasthuis te Utrecht wordt een nieuw planologisch kader opgesteld. Om de kaders en mogelijke gevolgen van de plannen voor beschermde natuurwaarden helder te krijgen is een quick scan flora en fauna uitgevoerd, waarin mogelijk consequenties ten aanzien van de natuurwet- en regelgeving in beeld zijn gebracht.

4.1 GEBIEDSBESCHERMING

4.1.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Het plangebied te Utrecht ligt middenin de bebouwde kom op ruim 5 kilometer afstand van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. Het gecultiveerde plangebied heeft geen enkele relatie met dit Natura 2000-gebied en de beoogde werkzaamheden zijn lokaal van aard. Effecten van de werkzaamheden op de Natura 2000-gebieden kunnen gezien de afstand worden uitgesloten.

4.1.2 *Ecologische hoofdstructuur/Nationaal Natuurnetwerk*

Het plangebied ligt niet in of nabij de EHS/NNN van Noord-Holland. De EHS wordt niet aangetast. Het dichtstbijzijnde EHS/NNN-gebied, de Voordorpse Polder, ligt op circa 1100 meter ten oosten van het plangebied, aan de oostkant van de rijksweg A27. Door het uitvoeren van de werkzaamheden op ruime afstand van de EHS gaat geen oppervlakte aan EHS/NNN verloren. Daarom kunnen negatieve effecten op de EHS vanwege de lokale aard van de ingreep worden uitgesloten.

4.2 SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van leefgebied van soorten door activiteiten worden aangetast.

De meeste mogelijk voorkomende beschermde soorten als egel, mol, kleine marterachtigen, muizen en spitsmuizen vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een algemene en landelijk geldende vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten zijn meer strikt beschermde soorten, soorten waarvoor bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffingsplicht in het kader van de Flora- en faunawet geldt. Op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezige habitats en de biotoeppen van individuele diersoorten zijn beschermde vogelsoorten, gierzwaluw en huismus, en (gebouwbewonende) vleermuizen niet uit te sluiten binnen het plangebied. Door het uitvoeren van renovatie- en sloopwerkzaamheden worden mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten aangetast.

Voornamelijk het historische hoofdgebouw is door de aanwezigheid van een schuin pannendak en grotere openingen in de daklaag en -rand potentieel geschikt voor gierzwaluw en huismus.

Kraamverblijfplaatsen van zolderbewonende vleermuissoorten op de zolder van het hoofdgebouw en in de torens, kunnen op basis van de gerichte zolderinspectie worden uitgesloten. Buiten zolderbewonende soorten, zijn er voor spleetbewonende vleermuizen volop geschikte openingen aanwezig die toegang verschaffen tot ruimtes in gevels, spouwmuren, achter daklijsten en in de daklaag. Dergelijke ruimtes konden tijdens de quick scan niet worden geïnspecteerd; de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen hier dan ook niet worden uitgesloten.

De bomenrijen aan de oost- en noordkant van het plangebied vormen geschikte lijnvormige structuren die als vliegroute kan fungeren. Aangezien de bomenrijen buiten het plangebied vallen en in het kader van dit project niet worden verwijderd, blijft de geleidende structuur intact en zijn er geen negatieve effecten op vliegroutes te verwachten.

4.3 CONSEQUENTIES

Aantasting van verblijfplaatsen van in de Flora- en faunawet strikt beschermde soorten, en daarmee een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet, kan niet zonder nader veldonderzoek worden uitgesloten. Er is nader onderzoek nodig naar:

- Vleermuizen (tabel 3 Flora- en faunawet en bijlage IV Habitatrichtlijn).
 - Kraam-, zomer- en najaarsverblijfplaatsen
Nader onderzoek kan van half mei tot half juli (kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen) en van half augustus tot 1 oktober (paarplaatsen en (potentiele) winterverblijfplaatsen). Onderzoek dient uitgevoerd te worden conform het vleermuisprotocol.
- Gierzwaluw (tabel 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn). Onderzoek vindt plaats door in de periode 15 mei tot 15 juli drie maal onderzoek te doen conform de soortenstandaard (RVO, 2014), met minimaal 10 dagen tussen de onderzoeksrondes.
- Huismus, nestplaatsen (tabel 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn). Onderzoek vindt plaats door in de periode april – half mei twee maal onderzoek te doen conform de soortenstandaard (RVO, 2014).

Overige voorwaarden:

- De start van werkzaamheden dient buiten het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) plaats te vinden om verstoring van broedvogels en het broedsucces te voorkomen. Alleen op basis van gericht onderzoek (naar broedende vogels), mag van deze voorwaarde worden afgeweken.
- De bomenrijen aan de noord- en oostkant van het plangebied dienen te worden behouden, zodat er voldoende geleidende structuren en beschutting overblijft voor vleermuizen.
- Het gebruik van verlichting dient te worden beperkt en lichtuitstraling richting boomkronen en bomenrijen dient voorkomen te worden.

- Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Verstoring moet worden beperkt en dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - werkzaamheden starten buiten het voortplantingsseizoen (april - augustus) en het winter(slaap)seizoen (november - februari);
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren.

4.4 WET NATUURBESCHERMING

De nieuwe natuurwet (Wet Natuurbescherming) die per 1 januari 2017 in werking is getreden verschilt op hoofdlijnen niet sterk van de Flora- en faunawet waar het soortenbescherming betreft. Dit onderzoek is in 2015 onder de Flora- en faunawet uitgevoerd. In deze wet zijn enkele veranderingen ten aanzien van niet Europees beschermde soorten die door provincies aangewezen kunnen worden als beschermd. In Utrecht leidt dit echter niet tot een wijziging van de onderzoeksresultaten. Vleermuizen en (een deel van de) vogels blijven strikt beschermd in de nieuwe wet. De conclusies uit deze quick scan zijn onder de Wet natuurbescherming niet anders dan de bovenstaand verwoorde conclusies onder de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998.

4.5 AANBEVELINGEN

Verder zijn er, vooruitlopend op het aanvullend onderzoek of een eventuele ontheffingsaanvraag, vanuit ecologisch oogpunt aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting:

- Nieuw te bouwen of te renoveren gebouwen kunnen geschikt worden gemaakt voor vleermuizen door het gebruik van inbouw vleermuiskasten of door op een hoogte van 2,5 meter en hoger aan de zuidzijde open stootvoegen van 2 cm breed aan te brengen. Een andere optie is het creëren van 2 cm ruimte achter houten gevelbetimmering of het aanbrengen van kierende planken.
- Ook kunnen nieuw te bouwen of te renoveren gebouwen geschikt worden gemaakt voor huismussen en gierzwaluwen door het aanbrengen van neststenen in de muur of het plaatsen van vogelvides of vogelvriendelijk vogelschroot. Verder kunnen overstekende randen e.d. worden gebruikt om ruimtes onder te creëren die door vogels als broedplaats worden gebruikt.

BIJLAGE 1: LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV, Utrecht.

Jansen, E. & H. Hollander, 2014. Vleermuizen in mijn tuin! Vleermuisonderzoek door en voor bewoners van de stad Utrecht. Zoogdierverseniging, Utrecht.

Korsuize, G., 2013. Veldgids beschermde planten en dieren in Utrecht. Gemeente Utrecht, Utrecht.

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van LNV, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998, 2000, Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Wansink, D., 2012. Verspreidingsatlas van de zoogdieren in de provincie Utrecht. Werkatlas januari 2012. Zoogdieratlas.nl, Provincie Utrecht.

Websites:

www.floravannederland.nl

www.floron.nl

www.provincie-utrecht.nl

www.ravon.nl

www.soortenbank.nl

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

www.telmee.nl

www.verspreidingsatlas.nl (floron)

www.vissenatlas.nl

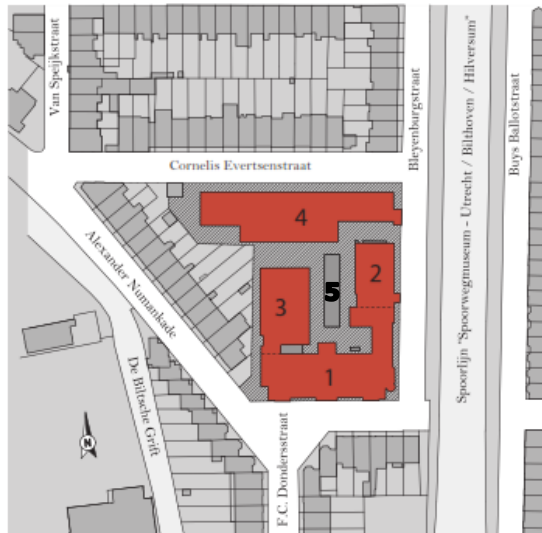
www.vleermuis.net

www.vogelbescherming.nl

www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE 2: PLATTEGROND OOGLIJDESGASTHUIS

Oog voor de ruimte

Totaal oppervlakten:

Bouwdeel 1		
BVO	5.871 m ²	
<i>Gebouw gebonden buitenruimte</i>		54 m ²
Bouwdeel 2		
BVO	1.470 m ²	
<i>Gebouw gebonden buitenruimte</i>		92 m ²
Bouwdeel 3		
BVO	1.144 m ²	
Bouwdeel 4		
BVO	2.375 m ²	
<i>Gebouw gebonden buitenruimte</i>		10 m ²
Bouwdeel 5: Fietsenstalling		
Subtotaal:	10.860 m ²	
<i>Vides en schalmen</i>		-172 m ²
Totaal bruto vloeroppervlakte:	10.688 m ²	